

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Sectio II. De Legibus Ecclesiæ merè Ecclesiasticis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

mo loco ponitur inter Occidentalia Generalia, est potius Ordinatio Politicæ temporalis, quam fecit Pontifex, ex curia, Concilio, & consensu præfecti, ut patet ex verbis Canonis, quàm Lex Ecclesiastica omnibus Ecclesiis consulto proposita. *Tom. XI. CONCIL. p. 898.* Illam verò pravam defunctorum porticanorum consuetudinem, quæ hæctenus ibi fuit ex fratrum nostrorum & totius curiæ Consilio, nec non & vestro atque consensu præfecti, removendam censemus, ut porticanorum habitatorum sine hæredibus morientium bona, contra morientium deliberationem minime pervadantur, ita tamen, ut porticarii in Romanæ Ecclesiæ & nostra nostrorumque Successorum obedientiâ & fidelitate permaneant.

Idem de *Decretalibus* dicendum est. Plures sunt, quæ Civiles effectus ordinant, quasque non fecissent Pontifices, si eam solùm habere potestatem, quam Deus Petro indulset, cujus Successores sunt. Illa autoritas non continetur in dignitate *Capitis Ecclesiæ* quam instituit CHRISTUS. Illa non gaudebant, priusquam Reges nostri eos Dominos supremos fecissent, nihilque in ipsorum Decretis ævi superioris simile occurrit. Nunc de aliis Ecclesiæ Legibus disputandum est, quæ circa Res merè Temporales non versantur.

SECTIO II.

DE LEGIBUS ECCLESIAE merè ECCLESIASTICIS.

Secundo generi Legum Ecclesiæ subjeci eas, quæ merè Ecclesiasticæ sunt; id est, quæ nullam cum administratione Temporalis connexionem habent, quarumque observatio nullam in Reipublica regimine mutationem inducere potest. Quales sunt eæ, quæ præcipiunt fideles Eucharistiæ Sacramentum in Pascha accipere, suaque peccata semel in anno saltem, proprio Sacerdoti confiteri. Hæ à Spirituali Potestate unicè pendent & Principum, quatenus politicorum, auctoritatem non respiciunt Magistratum: si autem aliquando ipsorum notioni subjaceant, id solùm fit quatenus illi sunt Ecclesiæ Protectores, ut in suo Regno illas executioni mandari procurent.

Quamvis ad Principes solos pertineat Legum, circa res merè temporales, latio, supra observavi jus illud ab Ecclesia pluries exercitum fuisse: idem vicissim factum reperimus circa res merè spirituales. Principes supremi Religioni Christianæ mancipari fatentur eas ab Ecclesiæ Jurisdictione unicè pendere. Hoc non obstitit quominus Imperatores piissimi facerent Leges, non solùm circa Ecclesiasticam Disciplinam, sed etiam præcipua fidei capita. Cum enim Deus Ecclesiæ tutelam ipsis mandaverit, se obligatos esse rati sunt, ad utendum auctoritate, quam ab ipso acceperunt, ut Ecclesiæ Decreta recipi procurarent, cavillantesque flagitiosos atque Hæreticos contenderent.

THEODOSIUS MAGNUS Imperator Legem promulgavit An. 381. contra Arianorum, & Eunomianorum Hæreses: *Leg. nullus Cod. THEOD. Lib. XVI. Tit. v. Leg. 6. & Cod. JUST. Lib. I. Tit. 1. Leg. 2.*

Illustri huic Ecclesiæ protectori non sufficit subditis jubeat ut fidem Nicænam amplectantur, ejus ipse articulos determinat, eaque ratione exponit, quæ fidei Catholicæ expositio ab Episcopis concinnata potius quàm Lex Civilis videtur.

Nullus Hæreticis ministeriorum locus, nulla ad exercendi animi obstinationis dementiam pateat occasio, sciant omnes, etiam si quid speciali quolibet rescripto per fraudem elicto ab hujusmodi hominum genere impetratum sit, non valere. Arceantur cunctorum Hæreticorum ab illicitis Congregationibus turbæ: Unius & Summi Dei nomen ubique celebretur; Nicænae fidei dudum à majoribus traditæ & divinæ Religionis testimonio atque adfessionis firmatæ, observantia semper mansura

teneatur: Photiniana labis contaminatio, Ariani sacrilegii venenum, Eunomica perfidia crimen, & nefanda monstrosos nominibus autorum prodigia Sectarum, ab ipso etiam aboleantur auditu. Is enim Nicænae adfector fidei, & Catholica Religionis verus cultor accipiendus est, qui omnipotentem Deum & Christum Filium Dei uno nomine confitetur, Deum de Deo, lumen de lumine, qui Spiritum Sanctum (quem ex summo rerum Parente & speramus & accipimus) negando non violat: apud quem intemeratæ fidei sensu viget incorruptæ Trinitatis indivisa substantia, quæ Græci assertione verbi *zoiæ* rectè creditibus dicitur. Hæc perfectio nobis magis probata, hæc veneranda sunt. Qui verò iisdem non inserviunt, desinant affectatis doctis alienum veræ Religionis nomen assumere, & suis apertis criminibus denotentur, ab omni summo Ecclesiarum limine penitus arceantur, &c.

Nonne hæc verba sunt expositio fidei? *Is enim Nicænae adfector fidei & Catholicae Religionis verus cultor est accipiendus, qui omnipotentem DEUM & CHRISTUM Filium Dei uno nomine confitetur &c.* Numquid alius esset Episcoporum congregatorum sermo?

An. 373. VALENTINIANUS Imperator Legem hanc condidit dùm Trevisis esset; *Antistitem qui sanctitatem Baptismatis illicita usurpatione geminaverit, Sacerdotio indignum esse censemus.*

Similem fecit GRATIANUS, An. 377. „Eorum „condemnamus errorem qui Apostolorum præcepta „aliæ Christiani nominis Sacramenta sortitos, alio „rursus baptismate non purificant sed incessant, la- „vacri nomine polluentes „: Eas Leges retuli pro- „ut abbreviatæ sunt in *Cod. Justiniani Lib. I. Tit. vi. Ne sanctum Baptisma iteretur.* Textus illarum paulò fusior est in *Codice Theodos. Lib. XVI. eodem Titulo Leg. 1. & 2.* Nihil est his in Legibus, quod eas à Canonibus distinguat. Earum argumentum Ecclesiasticum est. Pena in Episcopos ejus contemptores lata similis est: *Sacerdotio indignum esse censemus.* Et stylus denique non repugnat. Totus *Liber XVI. Codicis Theodosiani* constat ex Legibus circa Fidem contra Hæreticos, & circa Disciplinam Ecclesiæ. Eiusdem generis multæ sunt in *Lib. I. Cod. Justin. XII. priores Tituli* circa materiam hanc versantur. Magna pars earum quæ sunt in *Tit. de Summa Trinit. & Fide Catholica*; in *Tit. v. de Hæret. & Manichæis*; in *vi. Ne sanctum Baptisma iteretur*, respiciunt Fidem. Plures quoque circa Disciplinam Ecclesiasticam & Monasticam versantur.

In *NOVELLIS Justiniani, QUINTA, de Monachis*, definit tempus Probationis ad admittendos Monachos; Formam in Abbatum Electione servandam, & quædam alia Capita Disciplinæ interioris Monasteriorum. *SEXTA* tres Partes continet, quarum 1^a. *de Moribus*; 2^a. *de Ordinatione*; 3^a. est *de Residentia Episcoporum.* Nov. LVIII. vetat Missam in domibus privatorum recitari, Nov. CXXIII. *de Episcopis, Clericis & Monachis*, statuit circa residentiam Episcoporum, convectionem Conciliorum, ætatem Presbyterorum, & aliorum Clericorum, eorumque Matrimonia, Preces publicas, aliaque multa ejusdem naturæ capita.

Ostendi in *Prima Parte*, qualis fuerit autoritas *Capitularium* Regum nostrorum. Ipsa partim componuntur ex Decretis, quæ respiciunt Fidem, & capita Disciplinæ omninò Ecclesiastica ordinant. Determinant ætatem necessariam ad Sacerdotium; modum recipiendi Religiosos; Abbatæque eligendi; quid Episcopi & Presbyteri scire teneantur; Sanctos, qui invocari debent; & generaliter omnia Disciplinæ Ecclesiasticæ puncta.

Primum Capitulare, An. 789. quod vulgò *Capitulare Aquisgranense* nuncupatur, continet 80. Articulos qui ferè singuli ad hoc argumentum pertinent. *Carolus Magnus* in eo loquitur imperativè. * *Jubet Art. 68.* „ Ut

* *Cap. 66. Lib. 1. juxta Collect. Anseg.*

„ Ut Episcopi diligenter discutiant per suas Parochias
 „ Presbyteros, eorum fidem, Baptisma & Misarum
 „ celebrationes, ut fidem rectam teneant & Baptisma
 „ Catholicum observent, & Misarum preces bene
 „ intelligant, & ut psalmi dignè secundum diviso-
 „ nes versuum modulentur, & Dominicam Oratio-
 „ nem ipsi intelligant, & omnibus prædicent intelli-
 „ gendam; ut quisque sciat quid petat à Deo, &
 „ ut Gloria Patri cum omni honore apud omnes can-
 „ tetur, & ipse Sacerdos cum sanctis Angelis & Populo
 „ Dei communi voce, Sanctus, Sanctus, Sanctus de-
 „ cantet „

„ Uterius progreditur Princeps inclitus, postque sta-
 „ tuta hæc generalia, indicat Sacerdotibus atque Epif-
 „ copis veritates, quas annuntiare debent; *Cap. ult.*
 „ *eiusdem Capitularis.* „ Primò omnium prædicandum
 „ est omnibus generaliter, ut credant Patrem & Fi-
 „ lium, & Spiritum Sanctum, unum esse Deum om-
 „ nipotentem, æternum, invisibilem, qui creavit
 „ cælum & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt;
 „ & unam esse Deitatem, Substantiam, & Majestatem
 „ in Tribus Personis, Patris, & Filii, & Spiritus Sanc-
 „ ti; item prædicandum est, quomodo Filius Dei
 „ incarnatus est de Spiritu Sancto, & ex Maria fem-
 „ per Virgine pro salute & reparatione humani ge-
 „ neris passus, sepultus, & tertia die resurrexit, &
 „ ascendit in cælos; & quomodo iterum venturus sit
 „ in Majestate divinâ judicare omnes homines secun-
 „ dum merita propria; & quomodo impii propter
 „ scelera sua cum Diabolo in ignem æternum mit-
 „ tentur, & iusti cum Christo, & cum Sanctis An-
 „ gelis suis in vitam æternam. Item diligenter præ-
 „ dicandum est de resurrectione mortuorum, ut sciant
 „ & credant in iisdem corporibus præmia meritorum
 „ accepturos. Item cum omni diligentia cunctis præ-
 „ dicandum est, pro quibus criminibus deputentur
 „ cum Diabolo in æternum supplicium: Legimus
 „ enim Apostolo dicente, manifesta autem sunt ope-
 „ ra carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, lu-
 „ xuria, animositates, idolorum servitus, veneficia,
 „ inimicitia, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ,
 „ dissensiones, hæreses, sectæ, invidia, homicidia,
 „ ebrietates, commensationes, & his similia, quæ
 „ prædico vobis, sicut prædixi; quoniam qui talia
 „ agunt regnum Dei non consequentur; ideò hæc
 „ eadem, quæ magnus prædicator Ecclesie Dei sigil-
 „ latim nominavit, cum omni studio prohibeantur;
 „ intelligentes quàm sit terribile illud quod dixit;
 „ quoniam qui talia agunt, regnum Dei non conse-
 „ quentur.

„ Sed & omni instantia admonete eos de dilectio-
 „ ne Dei & proximi; de fide & spe in Deo; de hu-
 „ militate & patientiâ; de castitate & continentia;
 „ de benignitate, & misericordiâ; de elemosynis;
 „ de confessione peccatorum suorum; & ut Debito-
 „ ribus suis secundum Orationem Dominicam debita
 „ sua dimittant, scientes certissimè, quòd qui talia
 „ agunt, regnum Dei possidebunt: & hoc ideò di-
 „ ligentiùs injungimus vestræ caritati, quia scimus
 „ temporibus novissimis pseudos Doctores esse ven-
 „ turos, sicut ipse Dominus in Evangelio prædixit,
 „ & Apostolus PAULUS ad *Timotheum* testatur. Ideò
 „ dilectissimi, toto corde præparemus in scientiâ ve-
 „ ritatis ut possimus contradicentibus veritati resis-
 „ tere, ut divinâ donante gratiâ verbum Dei
 „ crescat & multiplicetur in profectum Sanctæ Dei
 „ Ecclesie & salutem animarum vestrarum, & lau-
 „ dem & gloriam nominis Domini nostri JESU
 „ CHRISTI „

Novissimis sæculis Reges nostri Statuta quoque cir-
 „ cã argumenta eadem fecerunt. *Constitutio Aurelia-*
 „ *nensis* Ordinem, Electionem, Archiepiscoporum & Epif-
 „ coporum, vilitationem Dioceseon illorum, eorumque
 „ Residentiam; eorum Coadjutores; causas propter
 „ quas decernere poterunt Monitiones aut Censuras Ec-
 „ clesiasticas, aliaque multa ejusdem naturæ.

In *Solensensi*, extant Articuli LXIV. Ecclesiam spec-
 „ tantes, quorum pars major circa hoc argumentum
 „ versatur. *Otto* priores *Tinli* Lib. I. *Collationis* *Con-*
 „ *stitutionum*, pleni sunt Legibus, quas Reges nostri à
 „ LUDOVICO *Crasso*, circa Res Ecclesiasticas fecerunt.

Initio hujus sæculi GOLDASTUS, Jurisconsultus
 „ Germanus, Librum composuit, qui est Collectio
 „ Constitutionum Principum, circa Sanctam Eucharis-
 „ tiam. *Digesta regia de Sacro-Sanctâ Eucharistiâ* sive
 „ *Constitutiones Imperiales de Sacramento Corporis & San-*
 „ *guinis Domini nostri JESU CHRISTI*. Nullum sanè
 „ argumentum magis Ecclesiasticum est.

Loquendo de Legibus, quas Ecclesia circa Res
 „ Temporales fecit, dixi Concilia sæpè, in suis
 „ *Canonibus*, reticere, à quo teneant autoritatem, quâ
 „ illas faciunt; utrum à Christo, an verò à Principi-
 „ bus eam potestatem acceperint? Par in Principum
 „ Legibus silentium, circa Res merè Ecclesiasticas. Eo-
 „ dem modo statuunt, ac super Temporalibus; per-
 „ rarò dicunt se ideò statuere, ut procurent execu-
 „ tionem Legum Ecclesie; undè concludere debemus.

10. Utrum Leges, Autoritate Spirituali, an autem
 „ Temporali, conditæ fuerint dignosci non potest, ex
 „ eo quòd in *Conciliis* existant, aut in *Constitutionibus*
 „ *Principum*. Judicium ferri debet ex natura materiæ,
 „ quam præcipiunt aut vetant.

20. Erraret qui contenderet, Deum dedisse Princi-
 „ pibus potestatem determinandi quid credendum sit
 „ in Religione JESU CHRISTI, & ordinandi Res me-
 „ rè Ecclesiasticas; quia inter Leges Principum Chri-
 „ stianorum Religionis studiosissimorum, quædam tales
 „ existunt. Nihiloveriùs diceretur, Ecclesiam à Christo
 „ accepisse veram potestatem, circa Res Temporales;
 „ quia *Concilia* sæpè Leges super iis rebus tulerunt.
 „ Utraque ratiocinandi via æqualiter perniciofa foret;
 „ utriusque vitium ac falsitas facilè ex prædictis dete-
 „ gitur.

Habemus Decrèta Superiorum Ecclesiasticorum,
 „ circa omnes ferè Res Temporales: paucæ vicissim sunt
 „ Spirituales, circa quas non habemus Leges Princi-
 „ pum. Hæc Legum Ecclesiasticarum & Sæcularium quasi
 „ confusio, circa res easdem Spirituales, aut Tempora-
 „ les, non oritur ex corruptione Superiorum Ecclesiasti-
 „ corum, & Principum, qui, non consistentes intra
 „ limites potentia, quam Deus illis credidit, totis
 „ viribus enisi sunt, ut usurparent administrationem,
 „ quæ à sua autoritate non pendeat; imò concordia,
 „ quâ jungi invicem debent, & studium, quo utriusque
 „ secundum Spiritum Dei, officio suo satisfacere sata-
 „ gebant, germanæ sunt hujus conspirationis causa.

Deus Principes constituit Sanctorum Decretorum
 „ protectores, subque hoc nomine, ad officium eo-
 „ rum pertinet, ut omnem autoritatem, à Deo sibi
 „ collatam, adhibeant ut Legum Ecclesiasticarum exe-
 „ cutionem procurent. Coguntur punire subditos con-
 „ tumaces ac rebelles. Deus Superioribus Ecclesiasticis
 „ præcipit, non solum ut populos doceant obedi-
 „ tiam, quam debent Principibus supremis, sed etiam,
 „ ut potestate sibi divinitus collata utantur ad eos
 „ cogendos, usque, si opus fuerit, pœnas Ecclesiasti-
 „ cas graviore aduersus rebelles sanciant. Populi non
 „ uno eodemque modo affecti sunt. Sunt quos pœ-
 „ narum temporalium timor officio contineat, qui
 „ pœnas Ecclesiasticas contemnerent, alios magis mo-
 „ vet Excommunicatio, quàm bonorum temporalium
 „ iactura. Hæ causæ Ecclesiam impulerunt, ut faceret
 „ Decrèta circa temporalia: eadem Principes Christia-
 „ nam Religionem profitentes moverunt, ut Leges fa-
 „ cerent circa Res merè Spirituales. Ambæ Potestates
 „ aliâ invicem indigent, Deusque illarum autor vult
 „ eos quibus alterutram committit, sibi mutuam ne-
 „ cessariamque ad continendos in officio populos opem
 „ ferant.